7/4748 -3-

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel Müdür Yardımcılığı

Sayı : 000.000/2001/SPGY/233998
Konu : Yazılı soru önergesi

11.10.2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 02.10.2001 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/4748-11592/27774 sayılı yazıları

Karaman Milletvekili Sayın Zeki Ünal'ın ilgide kayıtlı yazılarına konu soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımla arzederim.

İsmail CEM
Bakan

EK: Soru önergesi yanıtı (2 nüsha)

KARAMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN ZEKİ ÜNAL'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ

SORULAR:

1. ABD'ye yapılan intihar saldırısı sonrasında ABD'nin daha önce hiç gündeme getirmediği, NATO İttifak Sözleşmesinin 5. maddesinin devreye sokulması çifte standart değil midir?

2. Türkiye'de yaşanan terör eylemlerinin önlenmesi amacıyla, Hükümet'in 5. maddenin hayata geçirilmesi konusunda bir girişimi olmuş mudur? Olmuş ise sonucu ne olmuştur?

3. Usame Bin Laden'in ABD'deki eylemi gerçekleştirdiğine dair kesin deliller bulunamadığına göre, ABD'nin Afganistan'a savaş ilan etmesi normal midir?

4. ABD'nin Afganistan veya başka bir İslam ülkesine savaş ilan etmesi halinde Türkiye'nin tutumu ne olacaktır?

YANITLAR:

1. 11 Eylül 2001'de ABD'de vuku bulan terorist saldırılar üzerine NATO Konseyi 12 Eylül günlü toplantısında, saldırının dışarıdan yönlendirildiğinin tespit edilmesi halinde, bunun Vaşington Antlaşması'nın 5. Maddesi kapsamında bir eylem olarak görüleceğini kabul ve ilan etmiştir. Bilahare ABD, 2 Ekim günü düzenlenen NATO Konsey toplantısında 11 Eylül tarihli terorist eylemlere ilişkin olarak yürütülen araştırmanın sonuçları ve bu eylemlerden kimlerin sorumlu olduğuna dair müttefiklere bilgi vermiş; müttefikler verilen bu bilgiler ışığında ABD'ne yapılan saldırının dışarıdan yönlendirildiğini tespit ve kabul etmiş; böylece, 5. Maddenin uygulanması bakımından 12 Eylül tarihli kararda belirtilen şart karşılanmış ve 5. Madde NATO tarihinde ilk kez uygulamaya konulmuştur. Tabiatıyla, bu durum, müttefiklerin zaman içinde terör tehdidini daha iyi algılamaları ve teröre karşı işbirliği gereğini kabul etmeleri olgusuyla bağlantılıdır. Bu hususta Türkiye'nin ikili ve çok taraflı planda geçmişten beri gösteregeldiği çabalar da rol oynamıştır.

NATO'nun kurucu belgesi olan Vaşington Antlaşmasının 5. Maddesi,. Avrupa veya Kuzey Amerika'da bir veya birden fazla müttefike yönlendirilecek silahlı bir saldırının bütün müttefiklere yöneltilmiş bir saldırı olarak telakki edileceğini öngörmekte, bu madde uyarınca bütün müttefikler, saldırıya uğrayan müttefik veya müttefiklere silahlı kuvvetlerin kullanımı dahil "gerekli görülen eylemlerle" yardımcı olmayı taahhüt etmişlerdir. NATO üyesi müttefiklerin kendilerine yöneltilebilecek saldırı ve tehditlere karşı müşterek mücadele kararlılıklarının ve İttifak dayanışması ile uyumunun temel taşı olan bu madde, NATO'nun Soğuk Savaş döneminde müttefik ülkeler bakımından mevcut tehdidin bertaraf edilmesinde ve böylece tarihin en başarılı İttifakı olarak addedilmesinde merkezi rol oynamıştır. Soğuk Savaşın ertesinde de, değişen risk ve tehditler ışığında, müttefiklerin 5. Madde ve diğer ihtimaller bağlamında içinde bulunacakları uyum ve dayanışma, İttifak'ın yeni şartlara uyum yeteneğini kanıtlayacak, NATO'nun 21. Yüzyıl'da etkin bir biçimde devamını sağlayacaktır.

Öte yandan, Körfez Krizi/Savaşı sırasında 1990/91 döneminde NATO Avrupa Müttefik Kuvvetler Komutanlığı (ACE) Çevik Kuvveti'nin (AMF) hava unsurları ile PATRIOT Hava Savunma Bataryalarının "belirmekte olan olası bir 5. Madde durumu" bağlamında ülkemizin talebi üzerine, müttefiklerce de uygun görülerek, bir ihtiyati tedbir olarak, Türkiye'ye intikal ettiği hatırlanacaktır. Bu dönemde ayrıca, NATO tarafından Türkiye'ye havadan erken uyarı yeteneği desteği de sağlanmış; İttifak'ın Akdeniz Deniz Çağrı Kuvveti (NAVOCFORMED) ile Kanat Bölgesi Daimi Deniz Kuvveti (STANAVFORCHAN) Doğu Akdeniz'e kaydırılmıştır. Türkiye'ye o dönemde Körfez Krizi/Savaşı bağlamında sağlanan somut ve kapsamlı NATO desteği, İttifak tarihinde bir ilk teşkil etmiş idi.

2. Türkiye, maruz kaldığı terör eylemleriyle mücadele edebilmek için Vaşington Antlaşmasının 5. Maddesinin uygulamaya konulmasını müttefiklerinden resmen talep etmemiştir. Terorizmin tanımının yapılmasına yönelik uluslararası toplantılarda, terörün sınıraşan niteliğinin vurgulanması ve dış bağlantılarının olduğu gerçeğinin teslim edilmesi için Türkiye büyük uğraş vermiştir. Türkiye'nin bu çabaları ve son gelişmeler çerçevesinde gelinen nokta, uluslararası hukukun içinde bulunduğu evrimin bir sonucudur.

Öte yandan, kendi ülkelerinde terörizmle mücadele eden ve etmekte olan Türkiye dışındaki müttefikler de, NATO'nun 5. Maddesini maruz kaldıkları terör eylemleri bağlamında bugüne kadar resmen gündeme getirmemişlerdir.

Bununla birlikte, ülkeler terör tehdidine karşı dayanışma ve işbirliği içinde olunması gereğini zaman içinde daha iyi anlamaya başlamışlardır.

Nitekim, Türkiye, terörizm olgusunun ulusal ve uluslararası güvenlik bakımından doğurduğu açık tehditten dolayı, NATO kapsamında müttefiklerce ele alınması için birçok kez girişimde bulunmuş ve bu gayretler sonucu terorizmle mücadele konusu birçok temel NATO Karar ve Bildirisinde yer almıştır. Nitekim, 23-24 Nisan 1999 tarihlerinde yapılan NATO Vaşington Zirvesi'nde onaylanan İttifak'ın yeni Stratejik Konsepti'nin 24. Maddesinde de, NATO'nun karşı karşıya bulunduğu yeni tehditler arasında terörizme de atıfta bulunulmuştur.

3. ABD'nde 11 Eylül 2001 tarihinde meydana gelen saldırılarla Usame Bin Laden'in bağlantılı olduğuna dair ABD tarafından sunulan kanıtlar, başta NATO müttefikleri olmak üzere dünya kamuoyu tarafından yeterli bulunmuştur. Esasen, Usame Bin Laden'in 7 Ekim tarihinde bir Arap televizyonunda yayınlanan açıklamaları da bu konudaki en önemli kanıt mahiyetindedir.

Diğer taraftan, ABD Afganistan'a değil, teröre, terorizme ve onu destekleyenlere karşı savaş açmıştır. ABD yetkililerinin Sayın Cumhurbaşkanımız ve Sayın Başbakanımızla görüşmelerinde ve benim Vaşington'daki temaslarımda yaptıkları açıklamalar hep bu doğrultuda olmuştur. Bu bağlamda, 7 Ekim günü başlatılan harekatın hedeflerinin sivil değil, askeri hedefler olması da bu açıklamaları doğrular niteliktedir.

4. ABD'nin açtığı savaş Afganistan'a değil, terorizme karşı olduğundan, terorizmden en fazla zarar görmüş ve terorizme karşı uluslararası mücadeleyi savunagelmiş bir ülke olarak Türkiye'nin bu mücadelede üzerine düşen görevi yerine getirmesi doğaldır.